

**Jak podpořit dítě s problémovým chováním
ve škole - očima dítěte, rodiče i pedagoga!**

Mgr. Jana Divoká

JAKÝ JE MŮJ CÍL?

Deklarovat přesvědčení, že si každé dítě zaslouží podporu

a žádná situace není tak špatná, abychom v ní nemohli najít alespoň špetku naděje na možné řešení.

Požádat, abychom nenálepkovali, nezavírali si dveře „diagnózou“, nelámali nad dětmi hůl a spíše viděli jak dítěti v danou chvíli je, nikoliv jaké je a tomu přizpůsobili i přístup k němu a komunikaci s ním...

ŽÁCI SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

- **Žáci se zdravotním postižením** – mentální, tělesné, zrakové, sluchové, vady řeči nebo narušení komunikační schopnosti, kombinované postižení, autismus, vývojové poruchy učení a chování

Např. děti s mentální retardací, upoutané na vozík, nevidomé, neslyšící, dysartrici (většinou po DMO), ADHD, ADD, SPU, psychiatrické onemocnění, Aspergerův syndrom aj.

- **Žáci se zdravotním znevýhodněním** - žáci se zdravotním oslabením, dlouhodobě nemocní

Např. epilepsie, astma, atopický ekzém, závažnější překonané onemocnění (nádorové, úraz apod.)

- **Žáci se sociálním znevýhodněním** – rodinné prostředí z nižšího sociálně-kulturního postavení, ohrožení sociálně-patologickými vlivy, s nařízenou ústavní výchovou nebo azylanti na území ČR
- **Žáci nadaní**

PŘÍKLAD OBLASTÍ, KTERÉ MOHOU VÉST K POZOROVÁNÍ ODLIŠNÉHO PROJEVOVÁNÍ SE DÍTĚTE:

- ✓ udržení pozornosti
- ✓ mentální úroveň
- ✓ motivace k učení
- ✓ komunikace
- ✓ kázeň (poruchy chování)
- ✓ sebeorganizace
- ✓ zdravotní handicap (fyzický i psychický)

➤ Poznání není podmíněno vnějšími objekty, ale strukturou poznávajícího organismu

KAŽDÉ DÍTĚ JE ORIGINAL!

Má vlastní prekoncepty.

Shodneme se asi na určitých postupech, metodách, které fungují jako „narušitelé“ struktury organismu dítěte. Nikdy však asi nemůže předem odhadnout, do jaké míry navodí naše působení kýženou změnu.

MODELY UČENÍ VYCHÁZEJÍCÍ Z KBT

1

Klasické podmiňování

podnět - reakce

MODELY UČENÍ VYCHÁZEJÍCÍ Z KBT

2

Operantní podmiňování

podnět - reakce - následek (odměna nebo trest)

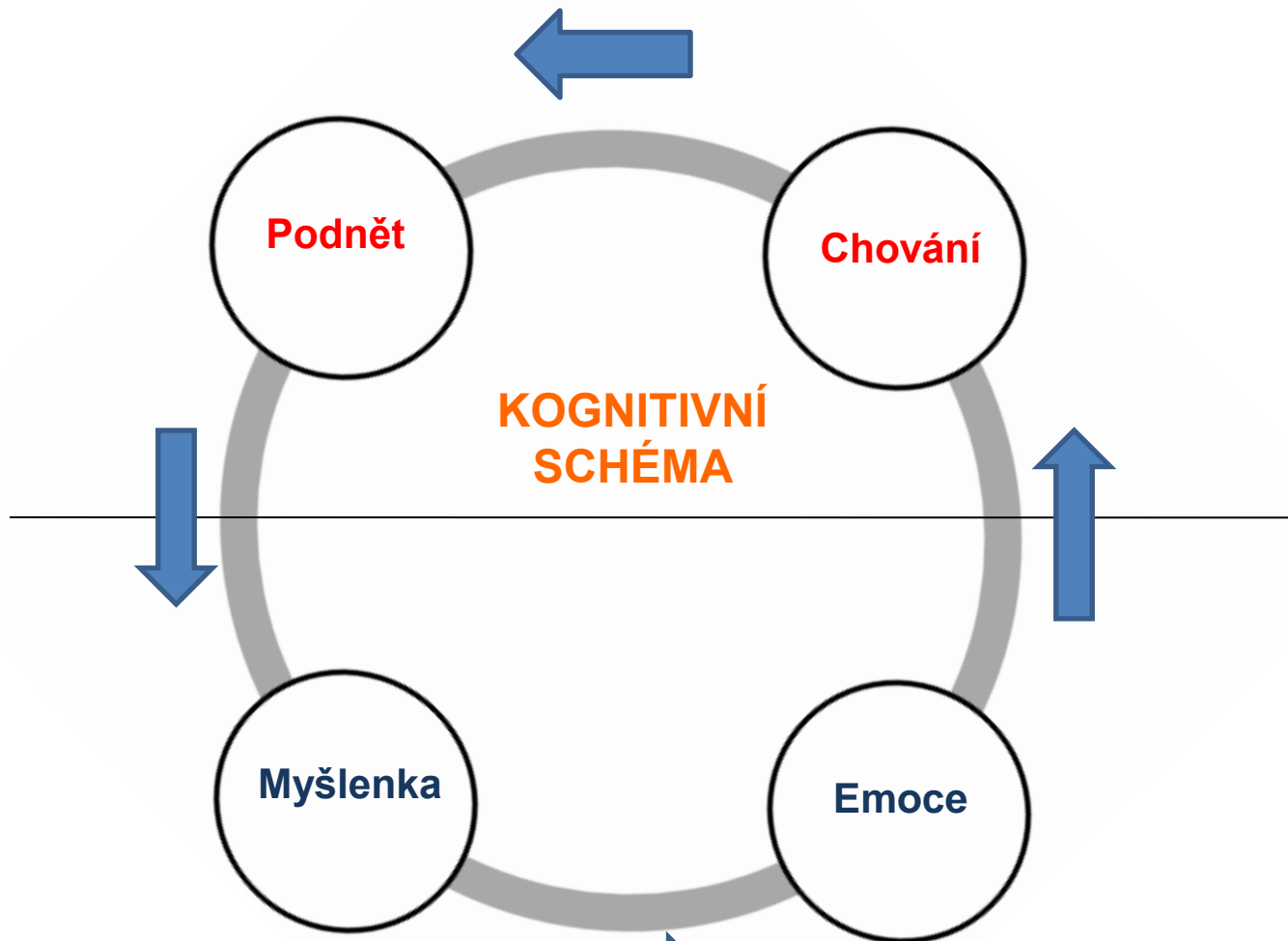
MODELY UČENÍ VYCHÁZEJÍCÍ Z KBT

3

Kognitivní teorie

**podnět - kognitivní zpracování podnětu - emoční reakce –
chování**

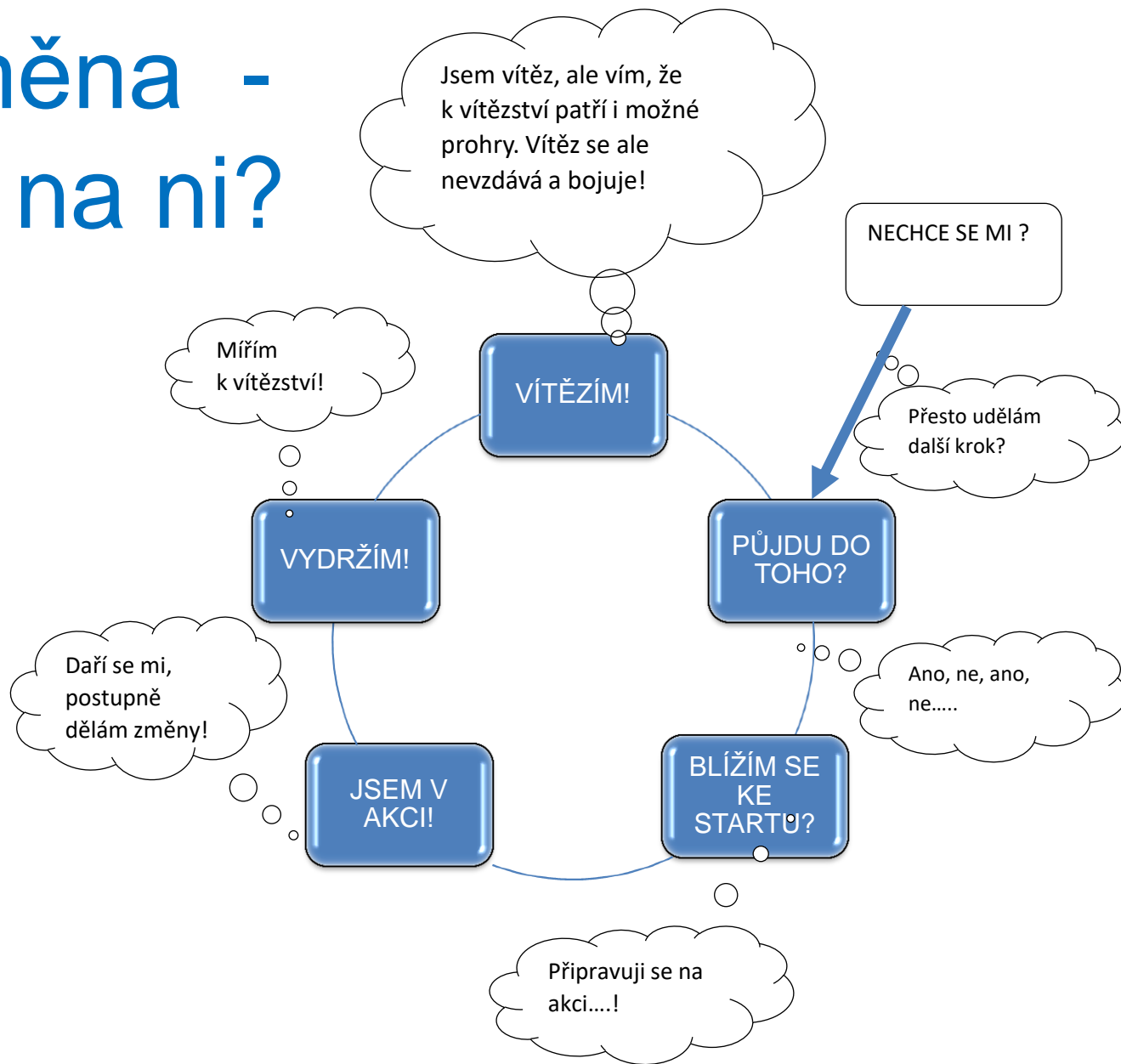

„Stejně to zkazím, nemá cenu se snažit.“

„Ať budu dělat cokoliv, stejně nemám šanci na dobrou známku.“

Změna - jak na ni?

SILNÁ PĚTKA

1. **BEZPEČÍ** - dítěte ale i dospělého
2. **PŘIPOJOVÁNÍ** – napojit se na jazyk, projevy dítěte, snažit se vidět věc jeho očima
3. **POTVRZOVÁNÍ** – přijmout jeho situaci, zaměřit se na to, jak je dítěti, ne jaké je
4. **ZPLNOMOCŇOVÁNÍ** – nevymýšlet příliš postupy za dítě případně rodinu, podporovat jeho kompetenci
5. **OCEŇOVÁNÍ** - zejména toho, co dosáhlo dítě vlastním úsilím

ŠKOLNÍ ZRALOST

- Školní zralost je souborný název pro fyzickou a duševní připravenost dítěte pro vstup do školy a je výsledkem předchozí etapy vývoje dítěte. Školní zralost dítěti umožňuje osvojovat si s úspěchem školní dovednosti a znalosti.

Hodnotí se:

- fyzická zralost
- percepční (vnímání) a kognitivní (myšlení) zralost
- sociální, emocionální a motivační zralost

OBLASTI SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ DÍTĚTE

- Fyzická zralost
- Motorika - grafomotorika, kresba (lateralita)
- Zrakové vnímání a paměť
- Vnímání prostoru a prostorové představy
- Vnímání času
- Řeč
- Sluchové vnímání a paměť
- Základní matematické představy
- Sociální dovednosti
- Hra
- Sebeobsluha a samostatnost

LATERALITA

„vedoucí“ ruka – oko – ucho - noha

- **Ruka** – vykonávání činností, braní tužky – spontánní kresba
- **Oko** – nechat podívat do lahvičky, kaleidoskopu, dalekohledu, klíčové dírky
- **Ucho** – příkládání zvukových předmětů k uchu – tikot hodinek
- **Noha** – odraz při skoku, preference při skákání na jedné noze, výstup na stoličku – stupínek – schod, kopání do míče

POJEM „ZKŘÍŽENÁ LATERALITA“ OKO x RUKA

SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI

- Verbální a neverbální komunikace
- Přiměřené reagování na nové situace
- Adaptace na nové prostředí
- Porozumění vlastním pocitům a sebeovládání
- Porozumění emocím a chování ostatních lidí
- Objektivní sebepojetí, sebehodnocení

ODKLAD NEBO PŘEDČASNÝ NÁSTUP DO ŠKOLY

Příznaky naznačující školní nezralost jsou:

- neklidné či naopak utlumené dítě,
- impulzivní nebo naopak zdlouhavé projevy dítěte,
- nesoustředěnost,
- těkání mezi činnostmi.

Varovným signálem může být, pokud je dítě:

- neobratné, nesamostatné, zakřiknuté,
- přecitlivělé, bázlivé, plačtivé, pokud se neumí podřídit autoritě, je vzdorné,
- i špatný kontakt s učitelem a dětmi, agresivita vůči nim.

SPECIÁLNĚ-PEDAGOGICKÉ TERAPEUTICKÉ METODY

- **Reedukace** – zaměření na postiženou funkci a její „zlepšení“
- **Kompenzace** – zaměření na zdokonalení jiných než postižené funkce
- **Rehabilitace** – zaměření na úpravu společenských a pracovních vztahů – navazuje na předchozí

DYS- PORUCHY UČENÍ

Předpona

dys–

= dysfunkce

Znamená rozpor nebo deformaci – neúplně
vyvinutá funkce

<https://www.facebook.com/1895407410781186/videos/539490150270566>

SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ - SPU

- Porucha některých kognitivních funkcí (myšlení), které jsou třeba ke zvládnutí školních povinností
- Původ bývá neurologický - problematické těhotenství nebo porod, vývoj dítěte, dědičnost, rané vývojové trauma...
- Týkají se dětí s normálním až nadprůměrným intelektem
- Dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dyspraxie, dysortografie

PROJEVY PORUCHY KOGNITIVNÍCH FUNKCÍ (MYŠLENÍ)

- málokdy se jedná o jednu oblast – souvisí spolu

- **Zraková percepce, prostorová orientace**

např. záměny tvarově podobných písmen, číslic, grafických znaků, pomalé čtení písmen, potíže v rozlišování útvarů, problémy s orientací na stránkách v učebnici...

- **Sluchová percepce**

např. nepřesné sluchové vnímání – analýza a syntéza jednotlivých hlásek (ale i slabik či slov), problémy v řečové oblasti, oslabená verbální paměť...

- **Automatizace při osvojování dovedností**

se projevuje ve všech oblastech – např. aplikace matematických operací, pravopisu...

- **Paměť**

krátkodobá, pracovní (udržení více poznatků – např. diktát na více jevů), dlouhodobá

- **Koncentrace pozornosti**

dlouho trvá, než se začne soustředit, nedokončí úkol...

- **Motorika, grafomotorika**

problémy v psaní, VV, TV, PČ, geometrii...

JAK TO ASI VIDÍ DYSLEKTIK?

A^	B3	C^
DJ	E≡	F=
GC	H	I,
J	K<	L_
MV	N\	O^
P>	QO	R3
S^	T-	UJ
V/	W\	X^
Y\	Z=	

IT WAS THE BEST TIME I
READ IN READ IF YOU
WERE BY THE WAY IT IS
DESCRIBED IN THE
THE FEELING OF READING
WITH BY THE WAY BY
THE WAY THE READING
THE OF THE NEVER
DOWN TO A SPEED OF

ZKUSTE SE VŽÍT DO ROLE DÍTĚTE S DYSORTOGRAFIÍ

- **Zkuste splnit následující úkol:**

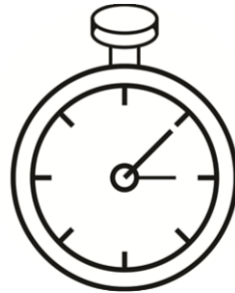
Během 30 sekund napište co nejvíce slov, která začínají na písmeno „K“, neobsahují tvrdé y, a aby to nebylo tak jednoduché, při psaní nahlas opakujte slovo PES.

(Pokud si chcete situaci ještě ztížit, přizvěte k experimentu někoho, kdo Vás bude „povzbuzovat“ a říkat : “Tak už piš! Pospěš si!...!”)

ZKUSTE SE VŽÍT DO ROLE DÍTĚTE S DYSORTOGRAFIÍ

Podobné pocity zažívá dítě se specifickými poruchami učení ve škole každodenně! Řada dětí k tomu má ještě další problémy – jako poruchu pozornosti, potíže s chováním či jiný hendikep!

PROBLÉMY S POZORNOSTÍ

Určité situace: vyčerpání, nemoc, nevyspání, rozčilenost, těžké životní období - trauma, léky, vada sluchu nebo zraku, opožděný vývoj, nezdravý životní styl, nedostatek pohybu, čas trávený u médií, snížená inteligence, nevhodné sociální zázemí

V dětství jsou naprosto běžné - některé děti jsou však v oblasti problémů s pozorností nápadnější - mají zvýšenou vzrušivost centrální nervové soustavy...

PROJEVY PORUCHY POZORNOSTI

- **Roztržitost** – nápadnost v aktivaci pozornosti, zpomalenost, děti nereagují na důležité pokyny, reakce až po několikátém oslovení, oslabená délka pozornosti – nevydrží u „nudnějšího“ úkolu, vykazují psychomotorický neklid (cílem je zůstat bdělé)
- **Rozptýlenost** – lehce se nechají rozptýlit, těžko zacílí pozornost na úkol, snadno se přetíží, když musí plnit několik úkolů současně

ADHD - ADD

- **Zkratka ADHD** (*Attention Deficit Hyperactivity Disorder*)
- syndrom deficitu pozornosti spojený s hyperaktivitou
- **Zkratka ADD** (*Attention Deficit Disorder*) - syndrom deficitu pozornosti bez hyperaktivity (chápán jako podřazený ADHD)

ADHD (ADD) PROJEVY - SHRNU TÍ

- Nesoustředěnost
- Nepozornost
- Roztěkanost
- Vnitřní neklid
- Nadměrná aktivit
- Impulzivita

Přidruženě – poruchy v oblasti vnímání, motoriky, paměti, myšlení, řeči, emocí, specifické poruchy učení, autistické rysy

PORUCHY POZORNOSTI ADHD, ADD

ADHD jako diagnóza, pokud symptomy omezují dítě v každodenním životě.

Projevy jsou zjevné doma i ve škole i na jiných místech.

Pokud tomu tak není – pak zřejmě příčina je v nevhodných podmínkách v rodině či škole?

Diagnózu ADHD dostávají někdy ne zcela vhodně děti s raným (komplexním) vývojovým traumatem. O tom viz dále!

PŘÍČINY

- zejm. kombinace komplikací v těhotenství i porodu a dědičnosti i stylu výchovy
- mozek dětí může vykazovat změn v některých strukturách nebo nedostatek přenašečů nervových vzruchů mezi nervovými buňkami
- nemusí – a často také nebývá - být dotčen intelekt

DŮSLEDKY PRO KAŽDODENNÍ ŽIVOT DÍTĚTE

- omezení v řízené činnosti
- potřebuje příliš mnoho času na splnění zadané práce
- častá chybovost – negativní reakce okolí
- neustálé neúspěchy – snížení sebedůvěry
- obranné chování - sociální oblast, opoziční chování ve vztahu ke školní práci

CO JE TO POZORNOST?

- **psychický stav** - charakteristika jedince po určitou dobu – záměrná x bezděčná
- **aktivační funkce** - užitečná prapředkům – pokud se objevil nový podnět - aktivace stresového mechanismu - pokud se podnět opakuje – sníží se i citlivost (pozornost) k ní
- **srovnávána s funkcí „reflektoru“** - v daný okamžik soustředí světlo na místa důležitá

CO NÁM UMOŽŇUJE POZORNOST?

- pozornost umožňuje provádět úkoly, úkony nebo dlouhodobé duševní úsilí s nutností rozlišovat podstatné od nepodstatného
- dobré řízení pozornosti - soustředěná práce a pokračování v ní závisí na **ZÁJMU, MOTIVACI A OCHOTĚ VYNALOŽIT ÚSILÍ**

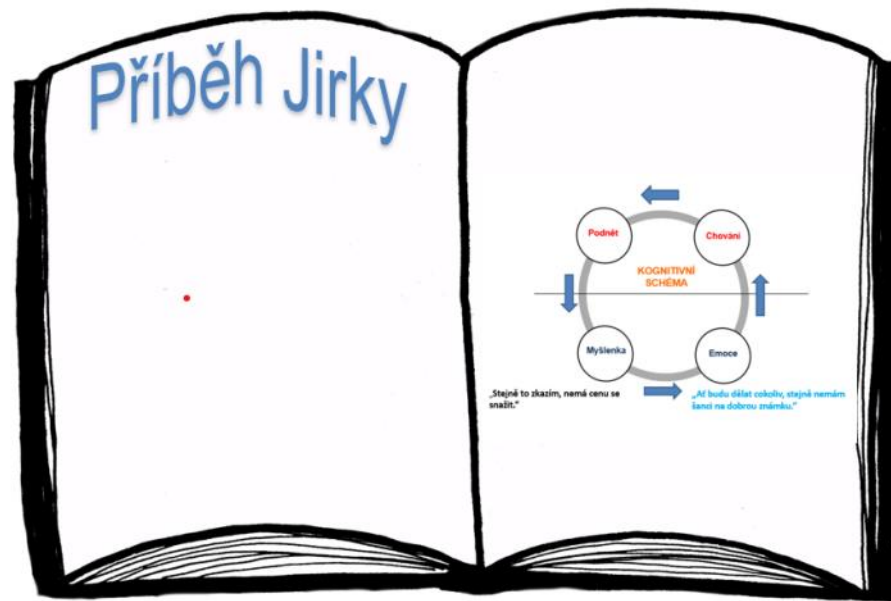
PODMÍNKY PRO LEPŠÍ SOUSTŘEDĚNOST

- **motivace** (hra – herní činnosti citově zbarvené, poutavé – např. dítě předškolního věku se na takovou činnost dokáže soustředit delší dobu)
- **střídání činností** ev. zařazování přestávek
- **návyk** zabývat se soustředěnou činností
- **dobrá aktivace centrální nervové soustavy**

PRŮMĚRNÁ DOBA NEPŘETRŽITÉHO SOUSTŘEDĚNÍ (BEZ PŘESTÁVKY)

Děti	Doba nepřetržitého soustředění
5-7 let	15 minut
7-10 let	20 minut
10-12 let	20 – 25 minut
12-14 let	Cca 30 minut

Winter, B.: Jak na ADHD a problémy s pozorností. Edika, 2016 str.21

Kapitola 4.

Příběh dítěte s poruchou pozornosti a dysgrafií

PŘÍBĚH OČIMA DÍTĚTE

Vím, že mámu i tátu někdy štvu. Chtěl bych jim dělat radost. Mám asi na víc, ale já se nebudu učit něco, co považuju za zbytečné. Řada věcí v životě mi přijde hodně zbytečná. Hezké známky nepotřebuju. Ostatní lidé se mi často vysmívají za to, že chci být originální.

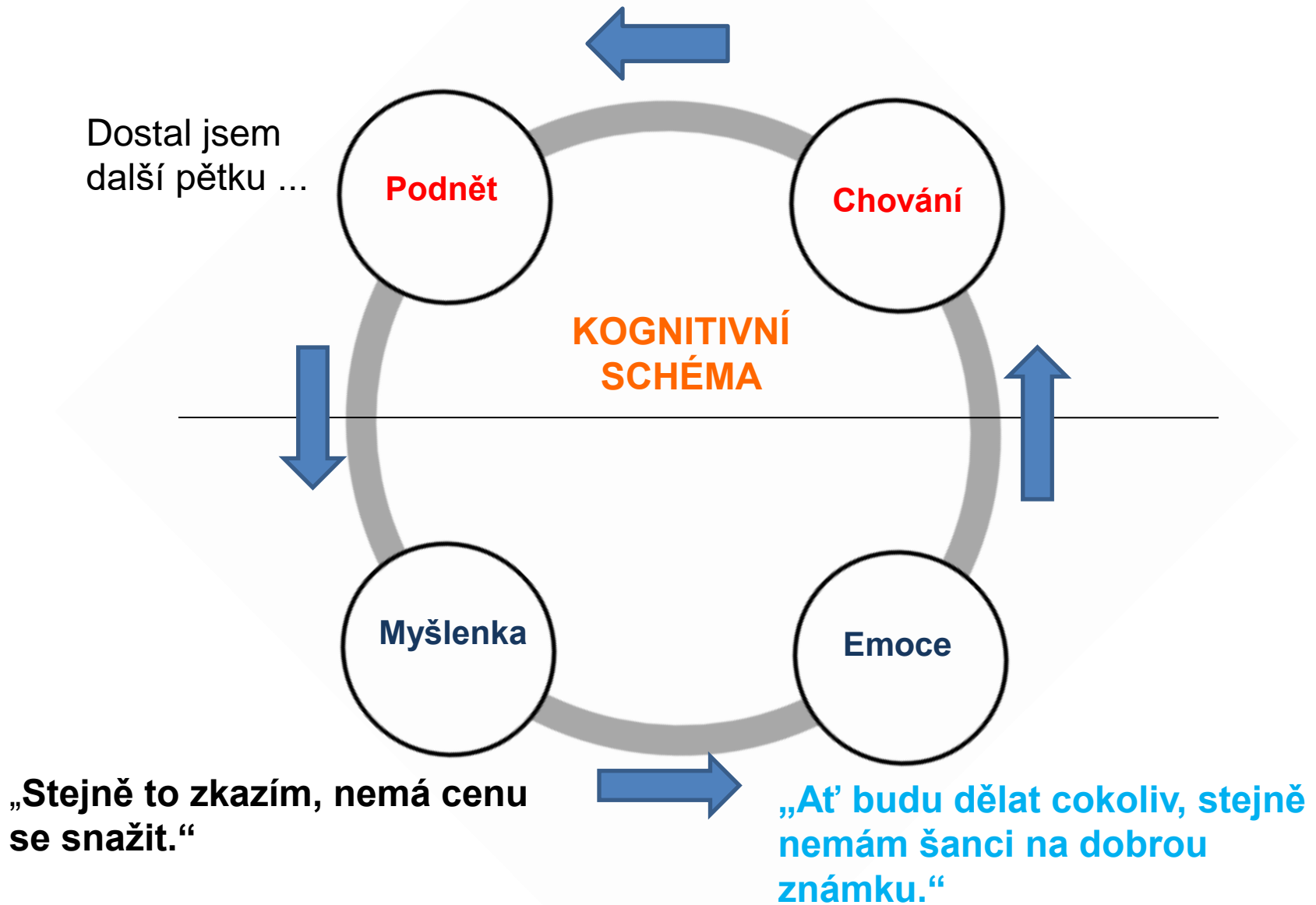
V hodinách se mi stávalo a i stává, že mi vypne hlava. Jako bych ji měl v nějaké skleněné kouli. Stojí mě hodně úsilí, abych se na něco dokázal déle soustředit. Špatně i spím. Mám asi poruchu pozornosti, ale nechci se za ni schovávat.

Někdy si s lidmi nerozumím, protože se cítím být jiný než oni. Když se o něco snažím, často se mi to nepodaří dotáhnout do konce. Jako by mi chyběl dostatek sil a nevím, kde je načerpat. Toužím v životě něco velkého dokázat, ale asi si dost nevěřím.

Potěší mě pochvala a jsem rád, když i já vidím, že se mi něco povede. Asi jsem si vybral i dobrou střední školu. Jsou na ní většinou dobří učitelé. Cítím, že bych se rád v budoucnu vydal nějakým uměleckým směrem. Začal jsem si pro sebe kreslit. Vrátil jsem se k hraní na klavír a zkouším elektrickou kytaru. Inspirují mě heavymetalové kapely. Na střední škole jsem si našel konečně i pár kamarádů, se kterými si v některých věcech rozumím. Jsem rád, že to naši se mnou nevzdávají a mám u nich stále důvěru. Když někam chci jít, většinou mě pustí. Domluvíme se na hodině, kdy přijdu domů, a to dodržím. Asi je někdy i dobré, pokud na mě rodiče trochu zatlačí. Sám od sebe jsem na některé věci líný, ale když mě do nich postrčí, mám pak dobrý pocit, že jsem je zvládnul.

Vžijme se do role dítěte

- Situace: Představte si dítě podobné Jirkovi ve čtvrté třídě, které dostalo již třetí pětku z diktátu, testu či čtení, ze zkoušení v nějakém z předmětů....

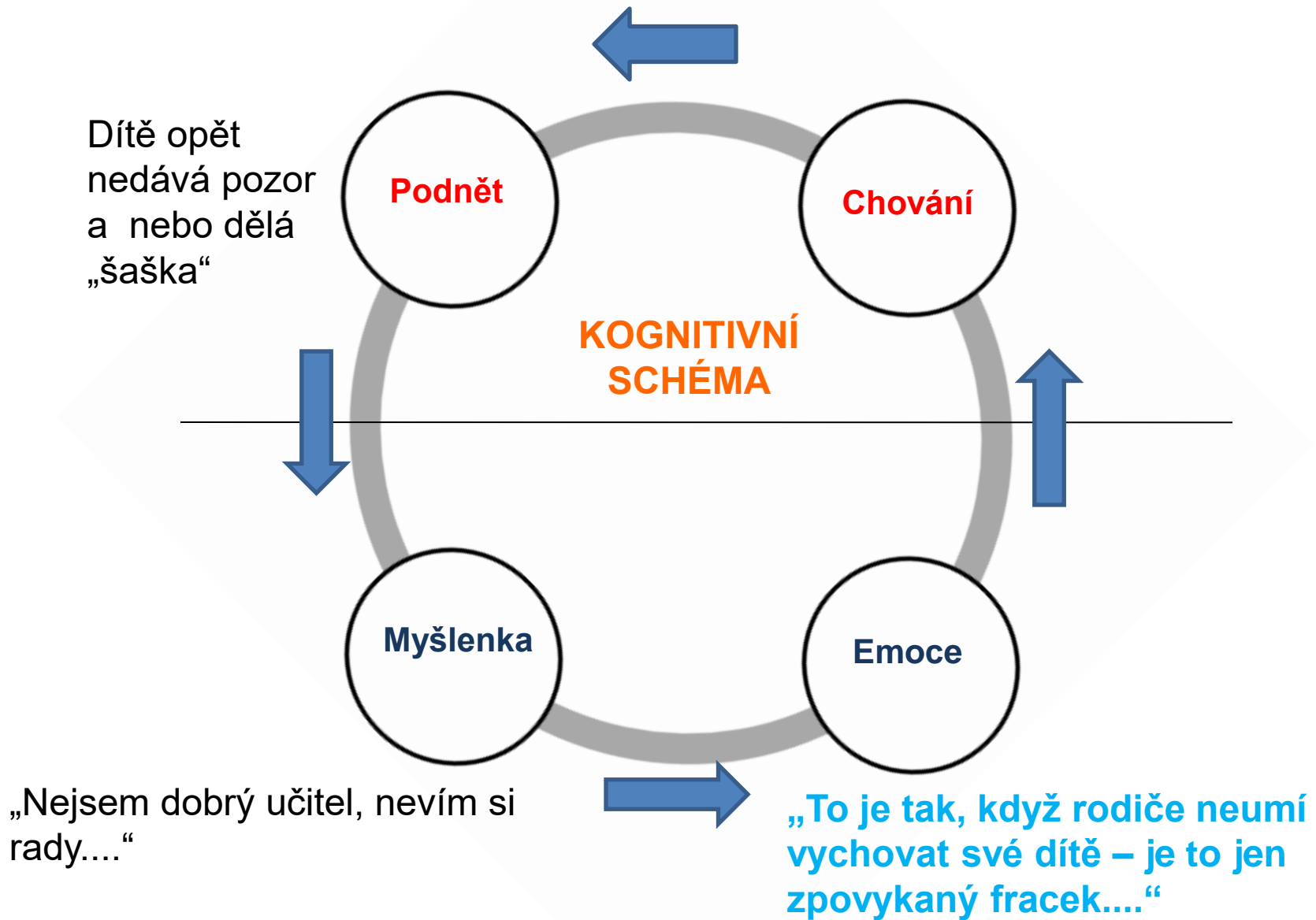
POTÍŽE DĚTÍ S PORUCHOU POZORNOSTI A JEJICH ŘEŠENÍ

- Učení se novým věcem
- Neorganizovanost a nesamostatnost
- Nízká sebedůvěra
- Napětí mezi dospělým a dítětem
- Neposednost – zasněnost
- Stres ve skupině dětí – v komunikaci, přátelství
- Vypořádávání se se silnými emocemi

Vžijme se do role učitele

Příklad situace: Jste učitelem dítěte jako je Jirka. Neustále nedává pozor, dívá se z okna nebo ruší a dělá „třídního šaška“. Přitom máte dojem, že kdyby se trochu snažil, nebyl by líný se učit, dokázal by velké věci.

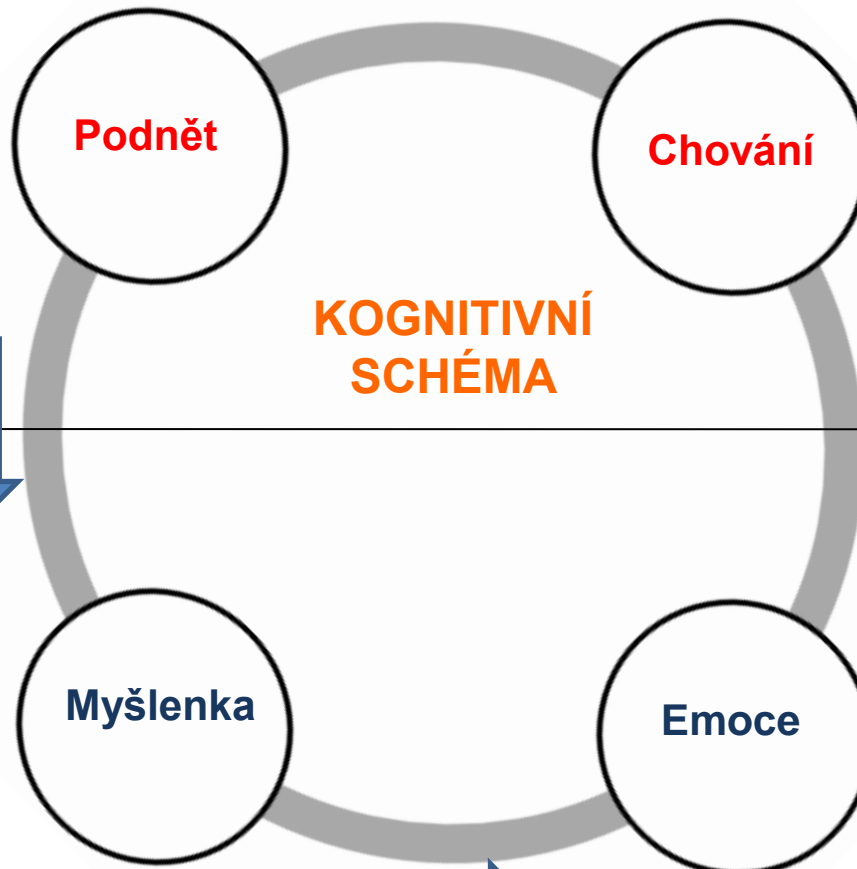

Vžijme se do role rodiče

Příklad situace: Jirka donese poznámku –
„Váš syn nedává ve škole pozor ...“

Další
neúspěch
dítěte ve
škole....

„Nejsem dobrý rodič.“

„Když má dítě problém, může za
to škola!“

CO JE DŮLEŽITÉ!

- Pravidla - hranice a struktura
- Málo-krokové pokyny
- Lepší je bez diskuse o vhodnosti chování – tak to má být a hotovo!
- Častá zpětná vazba
- Jednoduché, splnitelné a krátké úkoly
- Trpělivost
- Nastavit přiměřený systém odměn a případných „trestů“ – resp. přirozených následků
- Zdravý životní styl a vzor dospělého!

Jana Divoká a kol.

Jak podpořit dítě s problémovým chováním ve škole

Z pohledu dítěte, rodiče a učitele

 pasparta

PORUCHY AUTISTICKÉHO SPEKTRA

- Autismus je považován za jednu z nejzávažnějších poruch mentálního vývoje dítěte a řadí se mezi takzvané **pervazivní (komplexní) vývojové poruchy**.
- Je vrozený, nelze jej vyléčit.
- Důsledky autismu je možné pouze zmírnit správně zvolenou odbornou intervencí.
- Mezi **poruchy autistického spektra** řadíme **dětský autismus**, který tvoří jakési jejich jádro, **atypický autismus**, **Aspergerův syndrom**, **Rettův syndrom** a **dezintegrační poruchu**.
- **Teorie o vzniku poruch autistického spektra** se různí - důsledek organického poškození mozku, ale i např. infekce plodu v těhotenství, neurochemické odlišnosti centrální nervové soustavy či odlišnosti struktury mozkové kůry...
Děti s raným (komplexním) vývojovým traumatem mohou vykazovat symptomy poruch autistického spektra – ale jsou důsledkem traumatu.

DĚTSKÝ AUTISMUS

- velice rozmanité projevy ve třech oblastech – sociální interakce, verbální i neverbální komunikace a představivost.
- jen málo zájem o sociální kontakty
- nereagování na sociální signály, např. na úsměv, oční kontakt, mimiku
- neporozumění emočním projevům jiných lidí, špatný odhad pocitů a naladění.
- nevytváří se obvyklá citová vazba k blízkým lidem
- nestandardní vrstevnické vztahy
- narušený vývoj řeči
- převažuje stereotypní manipulace s různými předměty, upoutávání věcmi, které se samy nějak stereotypně pohybují

ATYPICKÝ AUTISMUS

- na rozdíl od dětského se atypický autismus objevuje až po třetím roce věku a symptomy se nemusí objevovat ve všech třech oblastech, tj. sociální interakci, komunikaci a představivosti.

ASPERGERŮV SYNDROM

Aspergerův syndrom popsal v roce 1944 rakouský psychiatr Hans Asperger (1906–1980). Početněji se vyskytuje u chlapců a charakteristický je pro něj:

- egocentrismus
- poruchy v oblasti sociálních vztahů,
- nezájem o vztahy s okolím (vrstevníky),
- neschopnost přizpůsobit chování očekávanému standardu,
- motorická neobratnost nebo zvláštní stereotypní zájmy
- u osob s touto poruchou autistického spektra není dotčena inteligence, která bývá průměrná až nadprůměrná.

Děti s komplexním vývojovým traumatem a škola

KOMPLEXNÍ VÝVOJOVÉ TRAUMA

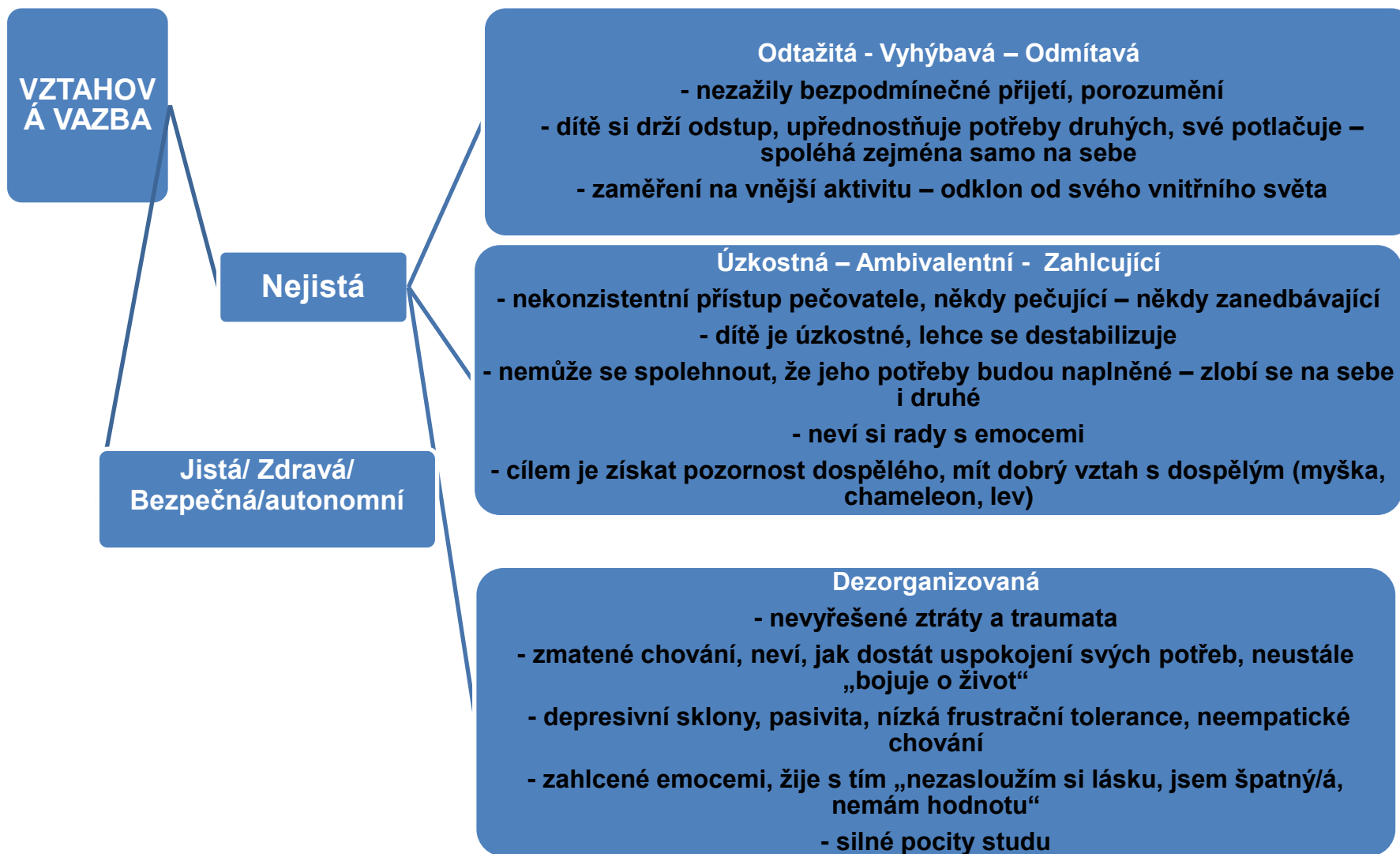
Komplexní vývojové trauma u dítěte vzniká na základě dlouhodobého vystavení dítěte traumatizujícím situacím (po řadu měsíců i let). Traumatizujícími událostmi jsou zejména zanedbávání, týrání nebo zneužívání ze strany svých nejbližších, odmítnutí nebo opuštění biologickou rodinou – umístěním v ústavní péči, neustálé střídání pečujících osob nebo závažné onemocnění. K traumatizaci může docházet již v době těhotenství (kromě jiného špatné socioekonomické zázemí matky, užívání omamných látek atp.)

Dítě s komplexním vývojovým traumatem může mít pak **problémy s emocemi** (nerozumí jim, nedokáže je ovládat), **poruchy chování** (projevy agresivity, impulsivity, opozičního chování, nerespektováním hranic a limitů, může užívat návykové látky), **poruchy paměti, změněné stavy vědomí, poruchy učení, nízkou sebeúctu** (sebehodnocení, pocity extrémního studu), **psychosomatické problémy** a v neposlední řadě i **poruchy vztahování se k druhým** tj. **poruchy vztahové vazby** (attachmentu).

VZTAHOVÁ VAZBA - ATTACHMENT

- Citové pouto, které se v prvních měsících a letech života dítěte vytváří mezi ním a nejbližší vztahovou osobou – matkou.
- Pro dítě je bezpečná, blízká a pečující osoba důležitá pro další vývoj!
- Pokud dítě vztahovou osobu nemá, nebo je jím někdo, kdo nedokáže fyzickou a psychickou blízkost dávat (v krajním případě jej fyzicky či psychicky ohrožuje) nebo ji dává, ale ne dostatečně – je pravděpodobné, že si nevytvoří ani bezpečnou vztahovou vazbu a dle toho se pak bude vztahovat ke svému okolí.

TYPY VZTAHOVÉ VAZBY

LOGIKA VS EMOCE

ŠKOLA MŮŽE BÝT VELKÝ STRES

- Pro děti s komplexním vývojovým traumatem resp. nejistou vztahovou vazbou může být škola zdrojem velkého stresu, který u nich spouští vzorce chování odpovídající jejich typu vztahové vazby.
- Mohou být diagnostikovány chybně jako děti s ADHD – poruchami pozornosti, poruchami učení, poruchami chování, poruchami autistického spektra, děti s duševním onemocněním, lehkým mentálním postižením. Problémy jsou však důsledkem raného vývojového traumatu!
- Tyto děti jsou také často po psychické stránce nevyzrálé a mohou se projevovat i jako o několik let mladší, než je jejich skutečný věk.

PŘEDPOKLADY UČITELE A ZKUŠENOST DÍTĚTE SE MOHOU ROZCHÁZET!

Předpoklad učitele I.:

Budeme-li odměňovat žádoucí chování a trestat nežádoucí chování, povede to u dětí ke zlepšení jejich chování.

Zkušenost dětí s nejistou vztahovou vazbou:

- Naučily se, že pozitivní pozornosti (pokud ji vůbec zažívaly) nelze důvěřovat.
- Cítí se lépe, když se jim dostává negativní zpětné vazby, protože to je něco, na co jsou zvyklé.

Předpoklad učitele II.:

Je dobré dávat dětem možnosti volby, protože to rozvíjí jejich smysl pro zodpovědnost. Pokud jim společně s možností volby vysvětlíme i pravidla a případné následky jejich rozhodnutí, obvykle zvolí dobře a vezmou si z toho poučení.

Zkušenost dětí:

- Často neměly možnost cokoli ovlivnit, nemohly rozhodovat sami o sobě a nemohly změnit ani cokoli ve svém okolí.
- Málokdy se jich dospělí ptali na jejich názor nebo brali zřetel na jejich přání.
- Nikdo je nenaučil rozhodovat se.

Pokud se pokoušíme ovlivnit jejich chování tím, že jim dáváme možnost volby, nemusí to pomoci. Obvykle se buď stáhnou, jsou povolné a pasivní anebo zaútočí, dohadují se s námi a jsou agresivní.

Předpoklad učitele III.:

Běžně předpokládáme, že emoční a sociální vývoj dítěte je v souladu s jeho chronologickým věkem. Vycházejí (zejména na druhém stupni a středních školách) mimo jiné z toho, že děti již dosáhly určitého stupně vyzrálosti a zvládají například:

- prostřídat se při práci ve skupině
- poslouchat výklad, aniž by učitele přerušovaly vyprávěním svých vlastních zážitků
- nevyžadovat neustálou pozornost
- přijmout pomoc, aniž by se bály, že se jim budou posmívat
- vyjádřit, co chtějí a co potřebují sociálně přijatelným způsobem
- vyjadřovat své emoce sociálně přijatelným způsobem a ve většině případů je zvládnout
- respektovat autoritu dospělého

Zkušenost dětí:

- Děti ale možná dosud neprošly některými z výše zmíněných vývojových stupňů, podmínky, ve kterých vyrůstaly, jim neumožnily, aby si tyto dovednosti osvojily.

**JAK SE PROJEVUJÍ DĚTI
S NEJISTOU VZTAHOVOU VAZBOU
VE ŠKOLE?**

ŽÁCI S ODTAŽITOU - VYHÝBAVOU – ODMÍTAVOU VAZBOU

- vykazují zdánlivý nezájem o osobu pedagoga
- odmítají pomoc druhých, raději pracují samostatně, i když hrozí selhání
- odmítají úkoly, u kterých hrozí neúspěch - kreativní úkoly nebo ty, co vnímají jako „nad jejich síly“
- těžko přijímají chválu – nejsou se svou prací většinou spokojeni, často ji i zničí
- nemají rádi fyzickou blízkost učitele, vyhýbají se očnímu kontaktu
- obtížně se zapojují do diskuse o určitém problému

Strategie přístupu k těmto dětem:

U těchto dětí je vhodné se soustředit na probíranou látku, úkol a neusilovat o fyzickou blízkost, na kterou dítě může reagovat úzkostí.

ŽÁCI S AMBIVALENTNÍ – ÚZKOSTNOU – ZAHLCUJÍCÍ VAZBOU

- Jsou závislí na pedagogovi a snaží se s ním dostat do důvěrného vztahu, otvírat s ním velmi osobní témata
- Pokud nabydou pocitu, že jim není věnována ze strany učitele dostatečná pozornost, mohou se spustit různé afektivní reakce – rozzlobí se, zaútočí
- Ztráta pozornosti učitele je stresuje a nejsou schopni se na výuku soustředit
- Je pro ně obtížné pracovat samostatně
- Umí velmi dobře poutat pozornost učitele a mohou být značně manipulativní

Strategie přístupu k těmto dětem:

Pedagog by se měl u těchto dětí soustředit na budování vztahu mezi ním a dítětem. Zejména je vhodné zadávat kratší úkoly a po chvíli se k dítěti vracet. Tento čas se může postupně prodlužovat. Není však vhodné také dítěti ve všem vyhovět, ale vhodně a po malých krocích posilovat jeho schopnosti.

ŽÁCI S DEZORGANIZOVANOU VAZBOU

- Jsou většinou nastavení na útok – mají pocit, že všichni jsou proti nim
- Neovládají vztek, jsou agresivní vůči druhým či sami k sobě (i bez zjevného důvodu)
- Jsou hyperaktivní- neklidní
- Typické je i útočné chování vůči učiteli – umí vystihnout jeho slabé místo a zaútočit na něj
- Problémem je pro ně udržet hranice a limity
- Může se u nich projevovat delikventní chování (záškoláctví)

Strategie přístupu k těmto dětem:

Tyto děti jednají pod vlivem strachu, který je nutí mít situaci pod kontrolou. Stres u nich aktivuje instinkt „přežití“. Pro děti s dezorganizovanou vazbou je tedy třeba nejprve zajistit pocit bezpečí. Ten jim dává zejména jasná struktura dne (rozvrhy), včasné upozornění na změny, pokud se jedná o náhlou změnu (např. celodenní suplování) je vhodné, aby mělo dítě možnost pracovat mimo třídu s osobou, které důvěřuje.

KOMUNIKACE RODINY SE ŠKOLOU?

KDYŽ SE KOMUNIKACE NEDAŘÍ?

Bariéry komunikace:

hodnoty

předpoklady

komunikační styl

KOMUNIKACE A PRÁCE S PŘEDPOKLADY

- Je potřeba přijmout i to, že i člověk proti nám má své předpoklady, a že pro něj není vůbec jednoduché se jich zbavit...
- Některých předpokladů se zbavit ani nemůžeme, protože nás ukotvují v životě a my máme pocit, že bez nich bychom byli v ohrožení (např. víra, přesvědčení, že všechno můžu mít pod kontrolou atd.)

KOMUNIKACE

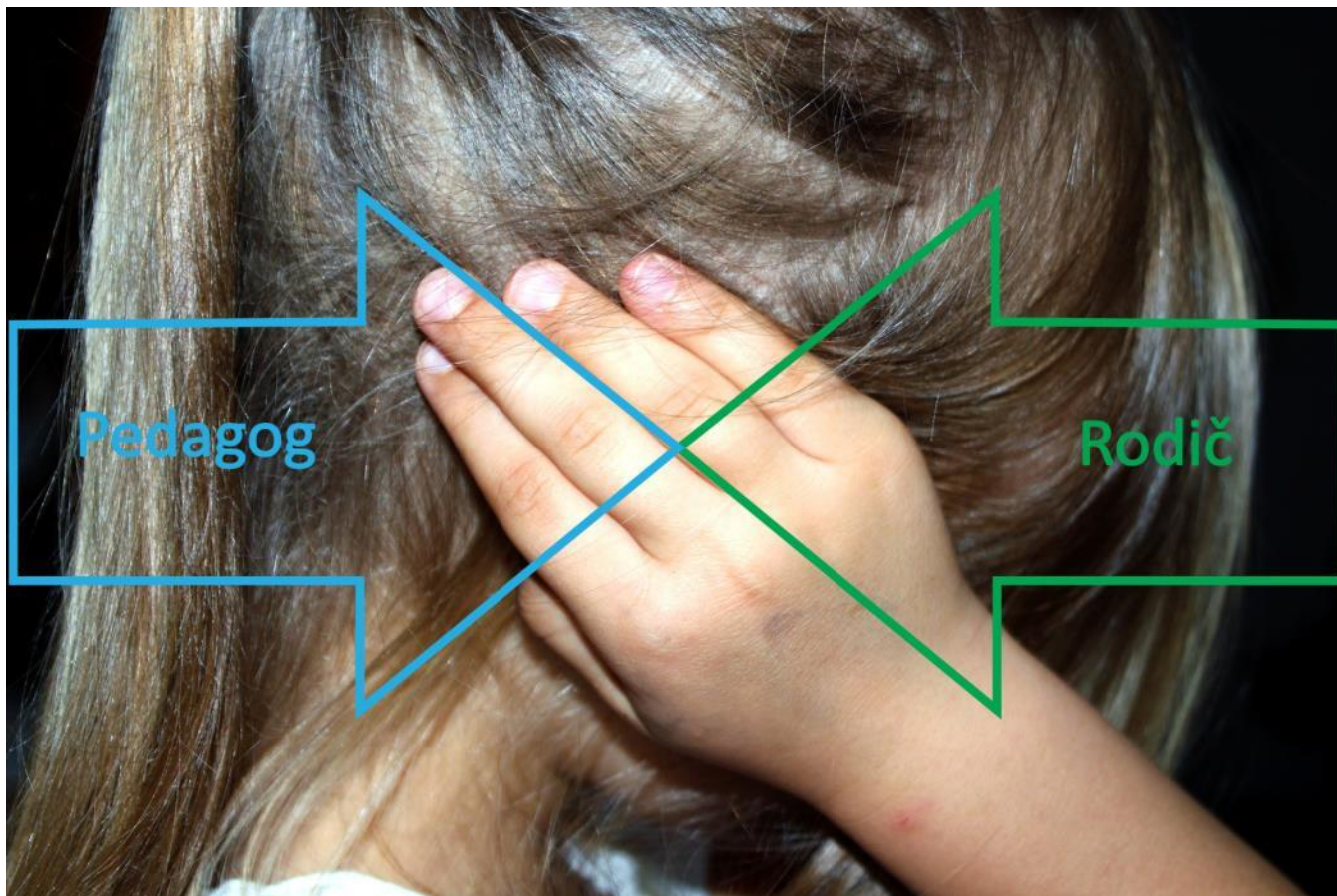
Pedagog

Rodič

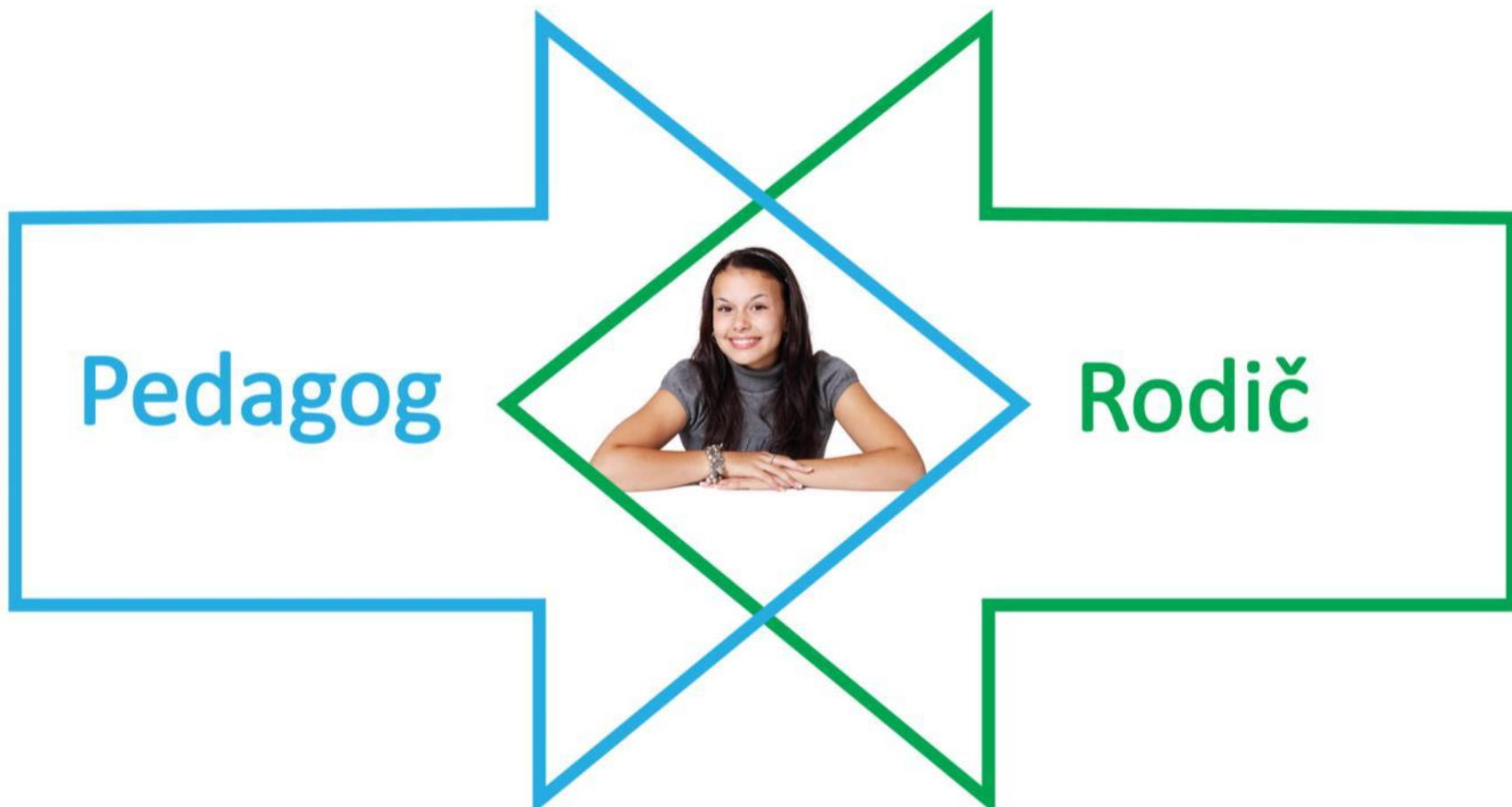
Ztracenost

KOMUNIKACE

Bezmoc

KOMUNIKACE

Pochopení a porozumění

Několik tipů aneb CO MI TAKÉ PŘI VEDENÍ A VÝCHOVĚ DĚTÍ FUNGUJE...

- Snaha nenálepkovat, klást si otázku: „Jak je v dané chvíli dítěti?“ spíše než „Jaké dítě je?“
- Dávat dětem pocit bezpečí, přijetí, lásku, ale i řád, který pro ně znamená jistotu.
- Já – dospělý - jsem mocným příkladem.
- Hledat na dítěti jeho kladné stránky a posilovat je.
- Nebát se však nechat dítě zažít přirozený následek jeho chování. Ukazovat mu, že každý máme právo na chybu. Naší úlohou je pak pohlídat, aby dítě i v této negativní situaci zažilo pocit „zvládnul/a jsem to a dostalo se mi za to respektu!“.

- Nedělat zbytečně za děti věci, které by mohly zvládnout. Nechat je ukázat se jako schopné – zplnomocnit je.
- Hlídat, aby nebyla podporována „naučená bezmocnost“.
- Nechtít vše řešit najednou. Ptát se: „Jaký nejmenší krok bych nyní mohl/a udělat k zlepšení situace?“

**Oč tu běží je
SEBEÚCTA**

Bazální příběh o tom, kdo jsem!
Odpovídá na otázku – Jsem zde
na světě správně – vítaný/á?

Každý člověk dělá v danou chvíli to nejlepší, co umí. A to i když to dělá (a možná i jen z našeho pohledu) špatně.

„Květiny jsou slabé. Zabezpečují se, jak dovedou. Myslí si, že jsou strašné, když mají trny....“

(A. de Saint-Exupéry, Malý princ)

DĚKUJI ZA POZORNOST

**Mgr. Jana Divoká
info@janadivoka.cz**

**www.janadivoka.cz
www.rozumacitproskoly.cz**

UŽITÁ LITERATURA A ODKAZY NA ZDROJE

- **Užité zdroje:**

- **Internetové stránky:**

- www.msmt.cz (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)

- www.nuv.cz (Národní ústav pro vzdělávání)

- Zdroje obrázků www.freepick.com, www.pixabay.com; soukromá fotobanka autorky

- **Užitá literatura:**

- Divoká, J. a kol. Jak podpořit dítě s problémovým chováním ve škole. Praha: Pasparta 2017

- Kendíková, J.; Vosmík, M. Jak zvládnout problémy dětí se školou, Praha: Pasparta 2026

- Kovařovicová, J. Dítě s poruchou attachmentu ve škole, 12 strategií podpory dítěte při vyučování, Praha: ATTA 2019

- Kucharská, A., Mrázková, J., Wolfová, R., Tomická, V. Školní speciální pedagog, Praha: Portál 2013

- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník, Praha: Portál, 1995

- Slowik, J.: Speciální pedagogika. Praha: Grada, 2007

- Winnete, P. Ce je to ACE?, Praha: NATAMA Publishing 2019